

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An & qua ratione demo[n]strari possit, Deu[m] esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

14

Ad quintū Respondeo cum Capreolo, loc. cit. ignem esse calidum, niuem albam: & similes propositiones, quæ inductione per sensus cognoscuntur, non esse propositiones per se notas; cum prædicata non nisi per medium aliquod prius & natura notius conueniant subiectis: neque oppositum dixit Aristoteles loc. cit. sed sensu indigere, qui de ijs dubitet: quod verum est; quia ipso sensu sunt manifestæ: sed hoc ad propositionem per se notam non sufficit, vt superius dictum.

Ad sextum, Cælum esse, Terram esse; Respondeo eas propositiones esse per se notas (supposita subiectorum existentia) quia prædicatum Existentiæ non habet medium, per quod à priori demonstraretur de huiusmodi subiectis, sed supposita intuitiua cognitione subiecti, eo ipso statim innotescunt. Capreolus tamen loc. cit. negat, esse propositiones per se notas; quia alio sensu ibidem accipit propositionem per se notam, vt superius in simili dictum ad 4.

Ad Septimum iam superius responsione generali dictum est, eas propositiones non esse per se notas: quia habent medium quo à priori demonstrantur; etsi alio sensu dici possint immediatæ, quia non habent medium re ipsa diuersum à subiecto & prædicato, vt ibidem dictum.

D V B I V M III.

An, & qua ratione demonstrari possit, Deum esse.

S. Thom. I. p. q. 2. a. 2.

Supponunt quidem alioqui scientiæ existentiam sui subiecti; iuxta Aristotelem lib. 1. poster. ca. 1. sed quando ea per se satis nota non est, vt in proposito contingit, ex dictis dub. præced. necesse est, vt ipsum, *An est subiecti*, ante omnia inquiratur, & quidem ab illa ipsa scientia, si superiorem non habeat.

Sunt autem hæc de re tres Doctorum sententiæ Prima simpliciter & absolute negat, demonstrari posse Deum esse. Ita Petrus de Aliaco in. 1. q. 3. a. 2. Ioannes de Bassolis in 1. dist. 2. q. 1. art. 3. & dist. 3. q. 1. art. 3. Maior. dist. 2. q. 1. Caspar Casfallus lib. 1. de quadripartita Iustitia, & Rabbi Moyses apud S. Thomam q. 10. de verit. art. 12. Omitto hoc loco atheos, qui prorsus negant, Deum esse, de quibus infra. Fundamentum præcipuum est; quia putant, solui posse omnes rationes, quibus probatur, Deum esse: præsertim cum omnes niti videantur impossibilitate infiniti, vt existimauit Bassolis; quam putant euidenter non posse probari.

Secunda sententia in altero extremo versatur, quæ docet, etiam à priori demonstrari posse, Deum esse. Indicant quidam recentiores; & fauent ex parte Scotus in 1. dist. 2. quæst. 2. Ockam in 1. dist. 3. q. 44 Gabriel ibid. q. 4. Rubion. d. 2. q. 1. art. 2. qui etsi fateantur, secundum legem Dei ordinariam, ac iuxta modum cognitionis, quem nunc habemus de Deo, non posse eam positionem demonstrari à priori, & per demonstrationem propter quid, dicunt tamen, posse ita demonstrari, si

Deus alicui infunderet notitiam euidentem eorandem terminorum, vel saltem ipsius termini Deus, quæ posset inferuire loco definitionis. Fundamentum est; quia demonstratio passionis per definitionem subiecti, est à priori; tamen à parte rei & obiectiue definitio à definito non differat.

Tertia sententia est media inter priores duas extremas, quæ docet, eam propositionem, Deum esse, demonstrari quidem posse à posteriori, & per demonstrationem Quia; non autem à priori, & per demonstrationem propter quid. Ita S. Thomas hic quæst. 2. art. 3. & quæst. 3. art. 5. & lib. 1. cont. Gent. cap. 12. Albertus in sum. tract. 3. quæst. 17. Henricus in sum. a. 22. q. 1. & 4. Bonauentura in 1. d. 2. part. 1. a. 1. q. 2. Richardus dist. 3. a. 1. quæst. 3. Heruæus quodlib. 6. q. 3. & in 1. dist. 3. q. 2. Marsilius in 1. q. 5. art. 1. Durandus in 1. d. 3. q. 3. & 4. Aureolus in 1. dist. 2. q. 2. art. 6. Ferrariensis lib. 1. cont. gent. cap. 12. Caietanus & Thomista hic q. 2. a. 2. Molina ibidem, Gregorius de Valentia hic q. 2. p. 1. Suarez Metaph. tom. 2. disp. 29. sect. 3. & hic lib. 1. de Deo, cap. 1. Gabriel Valquez disp. 20. cap. 1. Fundamenta inferius exponuntur.

Assertio I. Deum esse, non potest demonstrari à priori. Est communis sententia Doctorum, vt vidimus. Probat Quia nullum prædicatum essentialiale potest de subiecto demonstrari à priori, & demonstratione propter quid: at verò esse, siue existentia, respectu Dei, est prædicatum essentialiale; vt patebit dub. 5. Ergo &c. Secundo si posset demonstrari à priori Deum esse, id maxime fieret per definitionem, seu quidditatiuum conceptum ipsius Dei, vt dixit opposita sententia: at hoc est impossibile: Quia per definitionem subiecti non potest à priori demonstrari ipsa ratio essentialis in definitione inclusa: nihil enim per se ipsum demonstratur: at verò Esse, siue existentia Dei, est ratio quadam essentialis ipsius Dei; quæ proinde intrinsecè includitur in definitione seu quidditatiuo conceptu Dei.

Quæ ratio probat, non solum non posse à priori demonstrari Deum esse, si vocula, Deus, in conclusione sumatur ex ipsa, seu pro ipsa natura & essentia diuina; sed etiam si desumatur ab aliquo attributo; licet nonnulli recentiores aliter sentiant. Nam in propositionibus de secundo adiacente, subiecta concreta conclusionum accipiuntur materialiter, non formaliter: aut si formaliter accipiuntur, includunt tamen etiam significatum materiale, vt sensus sit, id quod est tale, & vt est tale, est, &c. Itaque etiam si dicas, Causa & primum principium rerum omnium est; aut Ens necessarium & immutabile est; aut substantia Omnipotens est; &c. nec sic quidem fieri potest, vt eiusmodi conclusiones demonstrantur à priori: esto ex conceptu quidditatiuo Dei, demonstrari fortasse posset, Deum esse Omnipotentem, esse ens necessarium, & immutabile; esse causam & primum principium rerum omnium.

Atque ex his etiam solutum est fundamentum contrariæ sententiæ, quam secundo loco retulimus. Aliter enim se res habet eū passionem,

qua

quæ in definitione aut ratione subiecti non includitur; ipsamque proinde definitionem subiecti, veluti terminum minimè identicum recipit pro medio demonstrationis.

4 Assertio II. Deum esse demonstrari potest à posteriori. Ita communis sententia Doctorum, quos pro secunda & tertia sententia retulimus, est que ita certa, vt multi non imeritò oppositam sententiam graui censura perstringant. S. Thomas quidem lib. I. cont. gent. cap. 12. eam appellat errorem. Gregorius de Valentia loc. cit. punct. 2. ait: *Quæ sententia merito à Theologis existimatur erronea.* Suarez in 1. p. lib. 1. de Deo cap. 1. num. 13. dicit, *valde consentaneum fidei esse, posse naturali discursu demonstrari Deum esse, & hoc, inquit, negare temerarium esset, & erroneum.* Vasquez cit. disp. 20. cap. 1. num. 7. ait: *Opinionem S. Thomæ adeo veram existimant recentiores Thomistæ, vt priorem merito censent temerariam.*

Probatur assertio primo ex scriptura; quæ non obscure docet, Deum, veluti Creatorem, ex creaturis euidenter posse cognosci. Sapient. 13. v. 1. dicitur: *Vani autem (q. d. vecordes) sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei, & de his quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est; neque operibus attendentes, agnouerunt, quis esset artifex.* Et ibidem ver. 3. *Quorum (operum Dei) si speciei delectati, deos putauerunt, sciant (certa notitia) quanto his dominator eorum speciosior est: speciei enim generator hæc omnia constituit, &c.* Et ver. 5. *A magnitudine enim speciei & creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Visio sane ex suo genere certam & claram notitiam significat: Et v. 8. 9. *Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire, vt possent existimare seculum, quomodo huius Dominum non facilius inuenerunt? Non ergo latens admodum & obscura Dei cognitio est, quæ adeo facile occurrit quærentibus.* Et Rom. 1. v. 19. *Quia quod notum est Dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius, à creatura mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus & diuinitas: ita vt sint inexcusabiles.* Vbi rursum vocula, *conspecti*, claram notitiã significat. Huc etiam spectat illud psal. 18. v. 1. *Cæli enarrant gloriam Dei & opera manuum eius annuntiant firmamentum.* Et Act. 14. v. 16. *Non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluuias, & tempora fructifera, implens cibo & lætitiã corda nostra.*

5 Secundò idem significant Sancti Patres, Dionysius cap. 7. de diuin. nomin. Iustinus in lib. de Monarchia Dei, Tertullianus in Apologet. cont. gent. cap. 17. & lib. ad Scapulã cap. 2. Irenæus lib. 2. cap. 5. Cyprianus de idolorum vanitate, Clemens Alexand. orat. ad gent. Eusebius lib. 7. de præpar. Euang. cap. 2. Gregorius Nazianzenus orat. 2. de Theologia, Athanasius orat. contra idola, Basilius in Isai. 1. & 5. Gregorius Nyssenus orat. 11. in Cantica, & disp. de anima & resurrect. Chrysostomus homil. 4. in cap. 1. Genes. & homil. 22. in Matth. Hieronymus, & alij comentatores in cap. 1. ep. ad Rom. Augustinus libro de spir. & lit. cap. 12. Damasc. lib. fid. cap. 3.

Tom. I.

Optimè S. Basilius orat. de Verbi Incarnat. *Si quis pietatis, inquit, sectator est, ut quid sit Deus, curiosè non inquirat; verum ex his, quæ ab illo facta sunt, eum esse cogitet, illud certo apud se statuat: si quidem ex procreatarum rerum magnitudine, & pulchritudine, illarum molitur & opifex certa quadam ratione dignoscitur & spectatur.* Et Gregorius Nazianzenus loc. cit. *Nimis, inquit, absurdus & præposterus est, qui argumentis naturalibus non eadè & insiciatur, Deum esse.*

Tertio probatur ratione. Quia omnes effectus proprii alicuius causæ, si cognoscantur, ex sua ratione, apti sunt perducere intellectum nostrum in cognitionem ipsius causæ: at verò in hoc mundo cernuntur multi effectus proprii ipsius Dei, qui nisi à Deo esse non possent; vt vel maximè est totum vniuersum creatum, vt mox dicemus; Ergo &c. plura dub. seq.

DV BIVM IV.

Quibus rationibus demonstratur, Deum esse.

S. Thom. I. p. q. 2. art. 3.

Aliud est, rem aliquam posse demonstrari, aliud reipsa demonstrari, aut demonstratam esse. Postquam igitur docuimus, posse demonstrari, Deum esse, restat inquirendum, an & quibus rationibus reipsa demonstretur, Deum esse. De quare statuo hanc assertionem vnicam. Deum esse, à posteriori reipsa pluribus rationibus euidenter probatur. Hæc est mens S. Thomæ hic q. 2. a. 3. aliorumque, quos dub. præced. citauimus contra impios Atheos veteres & recentiores, qui vt est in psal. 13. & 52. v. 1. *dixerunt in corde suo, Non est Deus.*

Tales autem fuerunt olim post Protagoram, qui primus de existentia Dei dubitauit, Diagoras Milesius, Theodorus Cyrenæus, Eumerus Tegeates, quos referunt Cicero lib. 1. de nat. Deor. Plutarchus lib. 1. de placitis Philosoph. c. 7. Laëtantius lib. 1. diuin. Instit. c. 2. Eusebius lib. 4. de præpar. Euang. cap. 6. Augustinus lib. 3. cont. lit. Petilianus c. 21. & Theodoretus Græca affect. l. 2. & 3.

Tales etiam nostro tempore sunt multi Pseudopolitici, qui omni interna fide, cultu, & religione Dei abiecta, omnia (etiam ipsam cuiuscunque religionis simulatam speciem) ad solam externam Reip. gubernationem, propriumque commodum referunt, vt videre est apud Stanislaum Rescium lib. 1. de Atheismis Euangelicorū cap. 20. & Lindanum in Dubitatio. *Hæc de re, inquit, Gabriel Vasquez hic disp. 20. c. 1. non multis ante annis librum edidit quoque Machiavelus, qui statim publico edito Inquisitionum, iure optimo interdictus fuit; in quo illud maximè contendit, hæresum in Regnis tolerantiam esse imprimis vitalem ad maiorem Reip. pacem, & Regnorum amplificationem. Verum enimvero experimento compertum est, eam principum communitatem non confirmare regna, sed potius vastare crudeliter, atque in seipsa diuidere; vt vel inde sibi persuadeant*

H

Politica.